

Foretræde for Folketingets Retsudvalg d. 28. maj 2020

Tidssvarende brug af strafcelle

DIGNITY – Dansk Institut mod Tortur (herefter DIGNITY) og Kriminalforsorgsforeningen takker venligst Folketingets Retsudvalg for muligheden for at fremføre vores synspunkter om brug af strafcelle i danske fængsler og for at bidrage til de videre overvejelser i kølvandet på de drøftelser, som fandt sted i sidste uge i Folketinget (beslutningsforslag B71), i denne uge i forligskredsen bag flerårsaftalen for Kriminalforsorgen og tidligere på måneden, da Folketingets Ombudsmand offentliggjorde sin temarapport 2019 om strafcelle, udarbejdet i samarbejde med DIGNITY og Institut for Menneskerettigheder.¹

Må vi indledningsvis understrege, at vi finder det positivt, at de seneste politiske drøftelser peger på en interesse i at finde et fælles vidensgrundlag om hvilke disciplinære redskaber der virker ud fra en fængselsfaglig vinkel, og i at overveje at justere brugen af strafcelle for at undgå de alvorlige sundhedsfaglige konsekvenser og risiko for brud på menneskeretlige standarder.²

Vi ønsker at præsentere:

- (A) Menneskeretlige problemstillinger.
- (B) Forslag til justering af straffcelleregimet.
- (C) Indførelse af alternative disciplinære redskaber.

A: Menneskeretlige problemstillinger

FN's "Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners" (Mandela Rules) fra 2015 og Europarådets Fængselsregler fra 2006, som den danske regering har tilsluttet sig, foreskriver, at strafcelle kun må anvendes i exceptionelle tilfælde, som sidste udvej og i korteste mulige perioder, og at brug af langvarig strafcelle (mere end 15 sammenhængende dage) bør afskaffes. FNs Mandela-reglerne anbefaler endvidere at afskaffe isolation af unge under 18 år, gravide, indsatte med børn i fængslet, ammende kvinder og indsatte med psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse (hvis tilstand vil blive forværret under fuldbyrdelse af strafcelle).

Straffuldbyrdelseslovens regulering af strafcelle og den rutinemæssige brug af strafcelle i danske fængsler er ikke i overensstemmelse med disse fængselsstandarder.

DIGNITY
Dansk Institut Mod Tortur
Bryggervangen 55
2100 København Ø

Tel. +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10

info@dignityinstitute.dk
www.dignityinstitute.dk

CVR nr. 69735118
P-nr. 1002304764
EAN 5790000278114
LOK nr. 5790001376147

Danske Bank Nr.
4183-4310821209

¹ Vedhæftet som bilag 1 DIGNITYs notat forud for foretræde for Folketingets Retsudvalg 27. april 2017 og som bilag 2 brev af 26. november 2018.

² Se endvidere DIGNITYs brev af 24. marts 2020 til Justitsministeriet, som redegør for sundhedsvidenskabelig forskning om, at isolation har alvorlige negative sundhedsmæssige konsekvenser (bilag 3).

Den nuværende praksis rejser også menneskeretlige problemstillinger i forhold til proportionalitetsprincippet, som foreskriver, at mindst indgribende foranstaltning anvendes, og at indgrebet skal stå i rimeligt forhold til målet. I de senere år er brugen af strafcelle udvidet til mindre forseelser, f.eks. rygning på egen celle og upassende sprogbrug, og taksten er blevet højere (f.eks. førstegangsbesiddelse af ulovlig mobiltelefon udløser automatisk 15 dage i strafcelle). Det indebærer en risiko for, at proportionalitetsprincippet ikke er overholdt, f.eks. ved ikendelse af strafcelle på 10 dage for dårligt sprogbrug. Fratagelse af forhørslederens skøn om ikendelse af disciplinærstraf kan gøre det sværere at implementere proportionalitetsprincippet.

Vi anbefaler, at straffuldbyrdelsesloven og praksis tilpasses til de internationale regler.

B: Forslag til justering af straffullbyrdelsesloven

Det nuværende straffullbyrdelsesregime er af praktikere blevet kritiseret for ikke at virke. Strafcelle forebygger ikke vold eller indsmugling af stoffer eller mobiler. Strafcelle gør de indsatte gradvist psykisk dårligere. Strafcelle vanskeliggør det dialogbaserede relationsarbejde mellem de indsatte og de ansatte. Resocialisering modarbejdes. Der er derfor mange gode grunde til at justere praksis.

Inspiration kan hentes fra andre europæiske lande, og de alvorlige skadevirkningerne af isolation kunne begrænses på følgende måde:

- 1) Den tidsmæssige udstrækning af isolation begrænses til max. 14 dage og altid med krav om at anvende den korteste mulige isolationsperiode.
- 2) Afskaffelse af isolation overfor mindreårige og andre sårbare grupper.
- 3) Begrænsning af forseelser i forhold til hvilke isolation må anvendes.
- 4) Differentiering (skøn) i brugen af strafcelle.
- 5) Øget adgang til fællesskab under straffullbyrdelsen:
 - a. Øget adgang til fællesskab med andre.
 - b. Adgang til at følge et undervisnings- eller arbejdsforløb.
 - c. Længere gårdture og mere end 1 time dagligt.
 - d. Mere kontakt med fængselspersonale som kan holde fast i det vigtige relationsarbejde.

Ovennævnte forslag sikrer, at fængselspersonalets vigtige relationsarbejde ikke tabes på gulvet³, og samtidig bevares straffullbyrdelsen som et værktøj ved alvorlige forseelser.

³ Der kan også skeles til Norge: Stortinget drøftede isolation d. 14. januar 2020 og Sivilombudsmanden anbefalede i 2019 bl.a. at "etablere en nasjonal standard som sikrer at innsatte hver dag har mulighet til å tilbringe minst åtte timer i sosialt fellesskap med meningsfulle aktiviteter (se bilag 4).

C: Indførelse af alternative disciplinære redskaber

Vi foreslår endvidere at indføre flere alternative disciplinærstraffe for at sikre, at den hårdeste straf - strafcelle - kun anvendes i exceptionelle tilfælde, som sidste udvej og i korteste mulige perioder.

I tillæg til de to nuværende mildere former for disciplinærsanktion i det danske system (bøde og advarsel) kan følgende eksempler fremhæves:

- **England:** Fratagelse af visse privileger, udelukkelse fra fællesskabet og fratagelse eller reduktion af indtægter.
- **Holland:** Begrænsning af retten til at se TV.
- **Island:** Reduktion af betaling for arbejde (normalt 1 – 3 uger), skærmede besøg frem for åbne besøg og fratagelse af visse privileger (f.eks. retten til at opbevare forskellige ikke-standard genstande i cellen).
- **Norge:** Fratagelse af retten til udgang i en periode; fratagelse af arbejdspenge eller andre privileger i en given periode; og udelukkelse fra fællesskab med andre indsatte i op til 20 dage (tab af fritidsfællesskab).
- **Skotland:** Fratagelse af visse privileger i op til 14 dage.

26. maj 2020

Bilag:

- 1 DIGNITYs Foretræde for Folketingets Retsudvalg 27. april 2017.
- 2 DIGNITYs brev af 26. november 2018 til Folketingets Retsudvalg.
- 3 DIGNITYs brev af 24. marts 2020 til Justitsministeriet.
- 4 Sivilombudsmand: Særskilt melding til Stortinget om isolasjon og mangel på menneskelig kontakt i norske fengsler (2019).